

Varför behövs sanningskommissioner?

Just nu pågår två sanningskommissioner i Sverige. En av dem ska reda ut övergrepp och diskriminering som den svenska staten begått mot samer. En utredning med ett ansvar om förändring. UR.

Hur gör man för att komma tillrätta med statens övergrepp mot urfolk eller andra minoriteter? Ett sätt är att tillsätta en sanningskommission. Våren 2023 pågår två sådana i Sverige: Sanningskommissionen för det samiska folket och Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset. Grupper som historiskt sett betecknats som ett hot mot den svenska nationella identiteten.

Under början av 1900-talet ansågs rasbiologin vara seriös forskning. Man mätte människors skallar och utsatte dem för så kallad tvångsförsvenskning. Barn togs från sina föräldrar och fick gå i en slags internatskola, eller arbetsstuga, där de bland annat förbjöds att tala sina egna språk. Sanningskommissionerna ska utreda övergrepp, men också ta fram handlingsplaner för att historien inte ska upprepa sig.

Svenska staten har ofta haft hög svansföring när det gäller frågor om urfolks rättigheter. Men medan man bistått med expertis i andra länder, menar många att det tagit tid för Sverige att göra upp med sitt eget koloniala förflutna. De svenska kommissionerna bygger på en lång rad liknande utredningar i andra delar av världen. Chile, Sydafrika och Kanada är några exempel.

Medverkande:

Laila Susanne Vars – jurist, urfolksexpert samt ledamot i Sanningskommissionen för det samiska folket.

Malin Arvidsson, historiker och ledamot i Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset.

Programledare: Malin Olofsson och Marcus Hansson.

Referenser i urval: Sanningskommissioner

Hitta till Malin Arvidssons forskning

<https://liu.se/medarbetare/malar22>

och avhandling

<http://liu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1727594&dswid=767>

Ursäkt av Per Westerberg 2011

<https://sverigesradio.se/artikel/4813285>

Ursäkt av ärkebiskop Antje Jackelén 2021

<https://sverigesradio.se/artikel/arkebiskopen-vi-ber-om-ursakt>

Sannings- och försoningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/kommitteberattelse/sannings--och-forsoningskommission-for-kvaner-och_H8B2Ku01

<https://komisuuni.se/>

Sanningskommissionen för det samiska folket

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2021/11/dir.-2021103/>

<https://www.sametinget.se/162210>

Förberedelser inför sanningskommissionen för det samiska folket

<https://www.sametinget.se/157488>

Regeringen pressmeddelande återlämnande av samiska föremål

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/12/aterlamnande-av-samiska-foremal-och-manskliga-kvarlevor/>

Lyssna på podd från UR om Victor Jara

<https://urplay.se/program/218676-kunskapsverket-historia-story-victor-jara>

Human rights watch-rapport om militärkuppen i Chile

<https://www.hrw.org/reports/1992/WR92/AMW-03.htm>

Läs mer om sydafrikas historia

<https://www.britannica.com/topic/Truth-and-Reconciliation-Commission-South-Africa/Challenges-and-limitations>

Mer om den kanadensiska sanningskommissionen

<https://www.cbc.ca/news/politics/truth-and-reconciliation-final-report-1.3361148>

<https://nctr.ca/records/reports/>

Delbetänkande av sanningskommissionen för tornedalingar, kväner och lantalaiset

<https://www.regeringen.se/49b9c1/contentassets/66241a7e3e8a4559b0b5ec11a1e10530/ko-ihmisarvoa-mitathiin.-da-manniskovardet-mattes-sou-202232.pdf>